

טור אורח חיים הלכות שבת סימן רצג

...**וכתב הרי"ץ גיאות כיון שנהגו כל ישראל כרבנן שאין מתפללין ערבית אלא משחשכה אין להתפלל של שבת בע"ש ולא של מוצ"ש בשבת** ואין לקדש ולהבדיל אלא בכניסת יום וביציאתו בין יין מצוי בין אינו מצוי דקידוש אפשר בפת והבדלה אפשר למחר:

בית יוסף אורח חיים סימן רסז

ומ"ש רק שימתין לקרות שמע עד עונתה. שם בגמרא (ברכות כז.) אמרין **דרב צלי של שבת בערב שבת וכתב הרא"ש** (שם) **על זה צלי של שבת בערב שבת מפלג המנחה ולמעלה** ולאחר יציאת הכוכבים היה קורא קריאת שמע בעונתה ואף על פי שלא היה סומך גאולה לתפלה כיון שהיה מכיון למצוה להוסיף מחול על הקודש לא חייש לסמיכה עכ"ל, **וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהלכות תפלה (ה"ז)** וז"ל ויש לו להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת בערב שבת קודם שתשקע החמה וכן יתפלל ערבית של מוצאי שבת בשבת לפי שתפלת ערבית רשות אין מדקדקין בזמנה ובלבד שיקרא קריאת שמע בזמנה...**כתב רבינו בשם ר"ן גיאת** (הל' הבדלה יט.) שכיון שנהגו כל ישראל כרבנן שאין מתפללין ערבית אלא משחשכה אין להתפלל של שבת בערב שבת ולא של מוצאי שבת בשבת ואין לקדש ולהבדיל אלא בכניסת היום בין יין מצוי בין אינו מצוי דהא אפשר בפת עכ"ל **ולענין הלכה כיון שהרמב"ם והרא"ש מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן ודלא כרי"ץ גיאת**: וז"ל ספר אהל מועד (שער התפילה דרך ב נתיב ה', עיין שם) מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואם ירצה מקדש על הכוס, ומתפלל של מוצאי שבת בשבת, במה דברים אמורים לאחר י"א שעה פחות רביע ואם ירצה אומר הבדלה על הכוס וכן דעת הגאון רבינו והר"ם תלמידו וכן עיקר אף על פי שיש מהגאונים שאמרו שאינו מקדש ולא מבדיל עד הערב ע"כ לשונו:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסז

סעיף ב

(ב) א **מקדימין להתפלל ערבית יותר מבימות החול**, * (ג) ובפלג (ד) המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפלת ערבית (ה) ב [א] ולאכול (ו) מיד (וע"ל סי' רל"ג כיצד משערין שיעור פלג המנחה).

מגן אברהם סימן רסז ס"ק א

א (פמ"ג) (מחה"ש) מקדימין - כ' הטור סי' רצ"ג בשם הרי"ץ גאות במקום שנהגו כרבנן שאין מתפלל ערבית אלא משחשכה אין להתפלל של שבת בע"ש ולא של מ"ש בשבת ואין לקדש ולהבדיל אלא בכניסת היום בין יין מצוי או אינו מצוי דהא אפשר בפת ע"כ וכיון שהרמב"ם והרא"ש מסכימים לדעת א' כוותיהו נקטי' דלא כרי"ץ גיאות עכ"ל ב"י וצ"ע דבגמרא אמרי' מדצלי רב של שבת בע"ש ש"מ דהלכה כר"י משמע דלרבנן אסור וכ"כ הרא"ש שם דכלם כר"י ס"ל וכ"כ הש"ג וכ"כ הכ"מ פ"ג מתפלה דדעת הרמב"ם דשבת וחול שוין וא"כ דבריו סותרין אהדדי אך בתר"י משמע דבע"ש רשאי להקדים דדוקא גבי מ"ש בעינן לדבר מצוה ע"ש ודוק וצ"ע דהוא נגד הגמרא: **אח"כ מצאתי שכתב בה"ג** וז"ל דרב צלי של שבת בע"ש וצלי ר' ירמיה אחורי' תפלה של חול ולא פסקיה לר' ירמיה ש"מ דלאו עד פלג המנחה בלחוד הוא דמצלינן מנחה ומכאן ואילך ערבית קאמר רב דהא לא פסקי' לר' ירמיה דצלי מנחה ורב הכי סבר אי בעי לצלויי של שבת בע"ש מצלי כלו' מוסיפין מחול על הקודש עכ"ל **וצ"ל לדידיה דמעיקרא הוי בעי למיפשט מרב דהלכה כר"י אבל להמסקנא דאי בעי עביד כמר וכו' רשאי להקדים בע"ש אף על פי שבחול עושה כרבנן וכ"ד הרמב"ם למעין שם דלא כמ"ש בכ"מ: ונ"ל לתת טוב טעם דהא תפלת ערבית נתקנה כנגד איברים ופדרים שמתעכלין בלילה ובשבת אסור ליתנן דאמרינן ולא עולת חול בשבת כדאי' בשבת דף ק"ד וכיוצא בזה בב"י סי' רל"ו בשם הכל בו ועוד דהמרדכי כתב דרשאי לעשות פעם כן ופעם כן ואף דלא קי"ל הכי מ"מ בע"ש יש לסמוך עליו מיהו בסוף מ"ק כתב דביום א' אין לעשות שני קולי דסתרי אהדדי ולכן צריך ליזהר בע"ש להתפלל מנחה קודם פלג המנחה וכל זה להנהיגין להתפלל ערבית בלילה ועמ"ש סי' רל"ג ובכתבים אי' שהאר"י היה מתפלל ערבית בלילה אף בע"ש והע"ש כתב דרבנן מודים בע"ש ולא עיין בגמרא גם מ"ש דפליגי ר"י ורבנן בפלוגתא דת"ה והלבוש כמ"ש סי' רל"ג לא דק כלל דהא רבנן לא הזכירו כלל פלג המנחה ואין שום רמז לדבריו גם מ"ש דלהלבוש הוי פלג המנחה ב' שעות ומחצה קודם צ"ה לא דק דאם מחשבין היום מהנץ החמה עד השקיעה הוי מיל ב' חומשי שעה וא"כ הוי ב' שעות וג' רביעית שעה וחלק עשירי עסי' רס"א ומ"ש סי' תנ"ט גם מ"ש דיש נ"מ לענין יחיד שטעה וכו' נ"ל דהוא בכלל דהא בגמרא קאי אליבא דרב דס"ל כר"י ע"ש וכתב הב"ח דיכול לקבל שבת קודם תפלת ערבית, כ' המ"מ אף על פי שמבע"י קידש או הבדיל מותר לו לערב לאכול בקידוש זה ולאכול ולעשות מלאכה בהבדלה זו וזה דעת קצת מן הגאונים וכ"כ מן האחרונים וכדברי רבינו וכן עיקר עכ"ל וכ"כ ב"י סי' ער"א בשם רשב"א ובמרדכי פ"ב דמגילה כתב דמ"ד תוספו' שבת דרבנן אפ"ה יוצא משחשכה בקידוש זה כיון דבשעה שמקדש יבוא אח"כ לחיוב דאורייתא ע"ש שהאר"י: וצ"ע דהא קטן אינו מוציא הגדול כמ"ש סי' קפ"ו ואף על גב שיבא אח"כ לידי חיוב דאורייתא ע"ש ועמ"ש סי' רס"א ס"ב, **כתוב בשל"ה בשם ס"ח דמ"מ צריך לאכול כזית בלילה כדי לקיים ג' סעודות בשבת וכ"כ הב"ח סי' תע"ב בשם ר"ל מפראג אבל בתוס' ורא"ש משמע דיכול לגמור הסעודה מבע"י וכ"כ הת"ה סי' א' וכ"מ ברי"ו ח"א וטעמא דאחר פלג המנחה חשבינן לילה ומ"מ טוב להחמיר:****

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן רסז ס"ק א

(א) מקדימין. עיין מ"א. ברכות כ"ז א'. ובעל הלכות גדולות פירש דלא פסקיה לצלותיה דרב[ן] ירמיה, **בוודאי רבי ירמיה מתפלל של חול, ח"י ברכות, ורב זי"ן ברכות, ומשום הכי הקדים וסיים תפלתו כו'.** ובכסף משנה פרק שלישי מהלכות תפילה, הלכה זי"ן. והמ"א הקשה דברי ב"י עם הכסף משנה, דבב"י כתב אף למאן דנוהג כרבנן, בערב שבת רשאי לעשות כרבי יהודא, ובכסף משנה כתב דלאו דוקא שבת, הוא הדין חול. ושם [ברמב"ם] נאמר מוצאי שבת, וכמו שכתב

הר"מ בשעת הדחק, וערב שבת, תוספת שבת רשאי, א"כ שפיר אמר לאו דוקא, הוא הדין בחול כהאי גוונא אם שעה דחוקה יכול להקדים אף למאן דעביד כרבנן, ועיין סימן רל"ג [סוף סעיף א]. **ומיהו בשבת יש לזהר להתפלל מנחה קודם פלג, דלא להוי כרתתי דסתרי אהדדי.** ואנו מקבלין שבת ואומרים לכו נרננה ולכה דודי, הפסק ביניהם, יכול להיות כן. ועיין חמד משה. ומה שכתב איברים ופדרים, סובר דבתר תחלת נתינה על גבי המזבח אזלין. וכן משמע ברש"י ברכות כ"ו ב' ד"ה איברים וד"ה ופדרים, יע"ש, ומלת קריבים יע"ש. ועיין סימן רל"ד בט"ז [ס"ק] ב' ומה שכתבתי שם [במשבצות זהב]. ועיין סימן רל"ג [מ"א] אות ג' וסימן רס"א אות ט' ויו"ד, ועיין תוספת שבת אות ה'. ומה שכתב לגמור הסעודה מבעוד יום, עיין מה שכתבתי בט"ז אות א' מזה. עיין ט"ז [סימן] רס"ח [אות] א' אי"ה מזה:

מחצית השקל אורח חיים סימן רסז ס"ק א

(א) מקדימין. כתב הטור כו'. זה לשון הרב ב"י. ודע, דרבי יהודה ורבנן פליגי [ברכות כו, א] בזמן תפלת מנחה, דרבנן סבירא להו זמנה עד הערב, היינו עד צאת הכוכבים, ורבי יהודה סבירא ליה זמנה עד פלג המנחה, דהיינו שעה ורביע קודם צאת הכוכבים. וממילא כששילם זמן המנחה מתחיל זמן תפילת ערבית, אם כן לרבנן מתחיל זמן תפלת ערבית בצאת הכוכבים, ולרבי יהודה מתחיל שעה ורביע קודם צאת הכוכבים. ושאלו בגמרא בברכות דף כ"ז ע"א הלכתא מאי, ואמרין מדצלי רב של שבת בערב שבת, דהיינו ערבית של שבת התפלל מפלג המנחה ואילך, מכלל דקיימא לן כרבי יהודה. ואמרין, אדרבא מדרב הונא ורבנן לא הוי מצלי עד אורתא, מכלל דרבנן סבירא להו. ומסקינן, השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד. ולכן כתב בשו"ע פה מקדימים כו' יותר מבימות החול. ר"ל, אפילו הנוהגים בחול כרבנן ומתפללים ערבית בצאת הכוכבים דוקא, מכל מקום בערב שבת יקדים, משום מצות תוספת שבת. ועל זה הביא הרב ב"י בשם הטור שכתב בשם הרי"ף גיאות דפליגי:

משנה ברורה סימן רסז

(ב) מקדימין - משום [א] דהוי נהיגי עלמא לקבל עליהם שבת מכי פתח הש"ץ ברכו וכדלעיל בסימן רס"א ס"ד לכך מהנכונ להקדים להתפלל ערבית כדי להקדים הקבלת שבת [ב] וה"ה דיכול לקבל עליו שבת קודם תפלת ערבית: (ג) ובפלג וכו' - משמע מדברי המ"א דאפילו הנוהגין להתפלל מעריב בזמנה מותרים להתפלל בליל שבת מבע"י ובלבד שיהיה מפלג המנחה ואילך דכיון דמצותה להוסיף מחול על הקודש וכבר קבל שבת עליו יכול לסמוך על דעת הסוברים דהוי כלילה לענין תפלה אך הנוהג כן יזהר עכ"פ בע"ש להתפלל מנחה קודם פלג המנחה כדי שלא יהיה תרתי דסתרי אהדדי [היינו דלדעת ר' יהודה בגמרא זמן מנחה נמשך רק עד פלג המנחה ומשם ואילך הוא זמן תפלת ערבית ולדעת רבנן זמן מנחה הוא עד סוף היום וזמן מעריב הוא בערב] [ג] וי"א דבצבור יש להקל להתפלל מעריב מבע"י אף אם התפלל מנחה אחר פלג המנחה [ד] ונ"ל שאין לסמוך על זה רק כשהוא מתפלל מעריב עכ"פ בבין השמשות ובשעת הדחק אבל לא כשהוא עדיין ודאי יום וק"ש יחזור ויקרא כשהוא ודאי לילה ועיין בבה"ל: (ד) המנחה יכול וכו' - אבל קודם פלג המנחה אין יכול להדליק ולקבל שבת [ה] ואפילו אם בדיעבד התפלל תפלת שבת צריך לחזור ולהתפלל. ופלג המנחה י"א דהוא שעה ורביע קודם הלילה וי"א דהוא שעה ורביע קודם השקיעה ועיין לעיל בסימן רס"ג ס"ד ובמש"כ שם במ"ב:

ביאור הלכה סימן רסז סעיף ב ד"ה * ובפלג וכו'

* ובפלג וכו' - עיין במ"ב במש"כ וי"א דבצבור וכו' הוא מדה"ח שכתב דבצבור יש להקל מטעם כיון דבשאר מקומות נוהגין להקל בזה גם בחול וכמש"כ המ"א בסימן רל"ה מטעם שטרחה לאספם פעמים ולקבצם עכ"פ יש להם לסמוך על האי טעמא בערב שבת עכ"ל. ומה שכתבנו שאין לסמוך וכו' הוא משום דכל האחרונים לא הזכירו קולא זו וטעמם הוא כיון דאנן נהיגין בשאר ימות החול להתפלל בזמנה כדן משום שאין לקולא זו מקור מן הש"ס איך נסמוך על קולא זו בשבת. ומה שכל דבבה"ש יש לסמוך להקל בשעת הדחק עיין בסימן תפ"ט סק"ו במ"א לענין ספירה ועיין לעיל רס"א בבה"ל ד"ה ושעור זמן. אך לענין ק"ש שהוא דאורייתא בודאי צריך מן הדין לחזור ולקראה בשעה שהוא ודאי לילה וכו"ל רל"ה ס"א:

ערוך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן רסז

(ג) ואח"כ מתפללין מעריב וכתבו הטור והש"ע דמקדימין להתפלל ערבית יותר מבימות החול וכ"כ הרמב"ם בפ"ג [הל' ז'] מתפלה ומפלג המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפלת ערבית והיינו שעה ורביע קודם השקיעה ואף שבחול מתפלל באותו זמן מנחה מ"מ בע"ש יכול להתפלל אז ערבית ואין זה כסתרי אהדדי דמפני תוספת שבת יכול לעשות כן וגם יש טעם גדול בדבר להקדים ערבית של שבת דהנה תפלת ערבית תקנו כנגד אברים ופדרים שהקריבו בלילה מתמיד של בין הערבים ועתה הרי אסור בלילה להקריבן כדכתיב עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת [שבת קי"ד]. וא"כ בהכרח שהקריבו האברים והפדרים מבע"י ולכן גם התפלה שכנגדן ביום [מג"א סק"א] אמנם המנחה של ע"ש בהכרח שיתפלל קודם פלג המנחה דביום אחד א"א לעשות תרתי דסתרי ויש מי שאומר דבצבור גם בכה"ג מותר [דרך החיים]: (ד) מיהו עכ"פ חזינן דרבנותינו הקדמונים צוו לנו להקדים תפלת ערבית מבעוד יום וגדר גדול הוא לשבת לההמונ ונשים ועמי הארץ שענים רק אל זמן התפלה בבהכ"ב ואם יאחרו להתפלל בבהכ"ב הרבה הרבה בכל עיר ועיר שידליקו נרות אחר השקיעה כאשר עינינו רואות ואזנינו שומעות לדאבון לבבינו בכמה עיירות גדולות וקטנות שמאחרים להדליק נרות ובאים לידי חילול שבת רחמנא ליצלן מהאי עונשא רבה וחוב קדוש על הרב והיריאים שבעיר להתפלל מבעוד יום למען למנוע חילול שבת קדש ויש שמתאמצים להתפלל ערבית בזמנה בשבת ועתידיים ליתן את הדין דיודע שבזה תלוי שלא יחללו שבת בעיר והמזרז בהקדמת כניסת שבת זכות שבת קדש תגן עליו וכבר הארכנו בזה בכמה מקומות מפני שידוע לנו שהקדמת התפלה מעמדת השבת וקדושתה על מכוונה:

שאלה: להתפלל מעריב בע"ש בעוד יום כשמתפלל מנחה אחר פלג המנחה

בברכות (כה א) איתא דרב צלי של שבת בע"ש בעוד יום, ש"מ הלכה כרבי יודא דמפלג המנחה מתפללין כל ערב מעריב, אדרבה מדרב הונא ורבנן לא מצלי עד אורתא ש"מ אין הלכה כר' יודא וכו' דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, ותמה במ"א רס"ז היאך אנו נוהגין תרתי דסתרי להתפלל מנחה אחרי פלג המנחה ומעריב לפני לילה שאינו לא כרבי יודא ולא כרבנן.

ונראה בזה ע"פ מה שפירשתי שיטת רש"י ריש ברכות (ב. ד"ה עד סוף) שמתפללין בעוד יום ואין ממתנינים לצאת הכוכבים ותמהו התוס' היאך מתפללין מנחה ומעריב אחרי פלג המנחה תרתי דסתרי, ואמרת ליישב דגם לרש"י י"ל שלא הקדימו מעריב לפני השקיעה, אלא התפללו אחר שקיעה אלא שלא המתינו לצאת הכוכבים, דס"ל שתפלת ערבית אין לה קבע, רק בזמן מנחה אין להתפלל, אבל משקיעה עברה זמן מנחה, [עיין במ"ב סימן רל"ג בשעה"צ סק"י] ומאז מתפללין מעריב גם לרבנן, וא"ש שלשיטת רש"י העיקר לא להתפלל מעריב בזמן שמותר להתפלל מנחה ואם כן אחרי השקיעה לרש"י עברה זמן מנחה ומותר כבר אז להתפלל תפלת מעריב.

ולפי זה נהגו להתפלל מנחה לפני השקיעה ומעריב לאחר השקיעה שיגיעו הביתה לפני לילה, ואין חשש שזהו תרתי דסתרי, שגם לרבנן מתפללין מעריב אחרי השקיעה שעברה זמן מנחה, ומה שמוכיח מרב שהלכה כרבי יודא, היינו כדמוכח מלשון הגמרא שמדויק שהתפלל בעוד יום, והיינו גם קודם שקיעה וזהו כרבי יודא, אבל אחרי שקיעה מועיל לכ"ע גם בחול וכ"ש בע"ש נוהגין כוותיה משום מצות תוספות שבת ולהקדים הקידוש בכניסתו, ורש"י שם נדחק לענין ק"ש היאך יוצאין ופירש שיוצאין בק"ש שעל המטה, וכוונתו נראה שאין לגזור לא להתפלל מעריב מבעוד יום שמא ישכח לומר עוד הפעם ק"ש, שע"כ אומר ק"ש שעל המטה ונזכר לכוון לקיים המ"ע וא"ש, ומדברי רש"י ומנהג הקהלות יסוד גדול למנהג הגר"א לא להתפלל מנחה אחרי השקיעה. וע"ע בדברינו בח"א סימן פ"ה.

ונראה עוד ליישב המנהג להתפלל מעריב בע"ש אחרי פלג המנחה גם קודם השקיעה דהוא כדעת הרמב"ם שפירש בפ"ג דתפלה (ה"ז) "ויש לו להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת בע"ש קודם שתשקע החמה וכן יתפלל ערבית של מוצאי שבת בשבת לפי שתפלת ערבית רשות אין מדקדקין בזמנה ובלבד שיקרא ק"ש בזמנה אחר צאת הכוכבים" הרי שהרמב"ם מתיר להקדים בע"ש גם קודם השקיעה מחמת שאינו אלא רשות, וכוונתו נראה שבעצם גם בחול מותר, רק בשבת יש בזה צורך להקדים משום מצות תוספות שבת התירו, ואף לשיטת הרמב"ם שאין דין תוספות שבת כלל מ"מ יכול לקדש סמוך לכניסתו והרי הוא כזריזין לקיים מצות קידוש שבת בתפלה, ע"ע במ"ש בח"א סימן פ"ז, משא"כ בחול כיון שצריך להמתין לצאת הכוכבים לק"ש ראוי לאחר, ובשבת שיש צורך משום מצות תוספת שבת, או במו"ש אם מקדימין מעריב מבעו"י היינו דוקא במקום צורך, מותר לכתחילה מפני שזהו רשות לא מדקדקין בזמנה, והיינו אפילו התפלל מנחה אחרי פלג המנחה מותר, שערבית רשות, רק צ"ל לדעתו שלרב ודכוותיה דס"ל לרבנן דאחר פלג המנחה לא נקרא "ערב" כלל לא ראוי להקל מפני שבת, ולבטל ק"ש בברכותיה, וס"ל דלרבנן דאסור להתפלל ערבית אחר פלג המנחה דאינו ערב לא מקילין להקדים תפלת ערבית, ורק לדידן דקיי"ל דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, כיון דתפלת ערבית רשות עבדין אף דמיחזי כתרתי דסתרי, וצ"ב.

ולפי דברינו אם מתפלל מעריב אחרי השקיעה יש לנו שיטת רש"י לסמוך עלה, וכבר סמכו עליו מזמן הקדמונים בחול וכ"ש בשבת, אבל גם לפני השקיעה לרמב"ם בע"ש מדינא מותר שאין מדקדקין במעריב בזמנה, רק בע"ש התירו מפני צורך להקדים קבלת שבת בציבור, אבל כשאפשר כדאי להחמיר ולא תהא תרתי דסתרי ויתפלל מנחה לפני פלג המנחה, וכ"ש לדעת הגר"א ראוי לדידן גם בע"ש להתפלל בלילה.

ולמעשה נאה הדבר ויאה להתפלל בע"ש עכ"פ שמונה עשרה דערבית אחרי השקיעה, ובפרט כשהתפלל מנחה אחרי פלג המנחה, אבל גם כשמתפלל מנחה לפני השקיעה ומעריב לפני השקיעה וסתרי, יש סמך להקל בע"ש, ומיהו ליחידים כדאי להחמיר בזה, וכ"ש לדעת הקדוש האריז"ל והגר"א צ"ל יש להתפלל מעריב בזמנה גם בע"ש (וב"מעשה רב" מפורש שאפילו בע"ש ראוי להתפלל ביחידות כדי להתפלל בזמנה אחר צאה"כ).

לפיכך דקדקתי בציבור שלנו אף לאלו שלא מתפללין מעריב בע"ש כזמנה, שישתדלו להתפלל מעריב עכ"פ אחרי השקיעה, שגם לרבנן שזמן מעריב אינו מפלג המנחה, יש לומר שמבערב דהיינו השקיעה עברה זמן מנחה ומותר כבר להתפלל מעריב כשיש לזה צורך, וק"ש יוצאין בק"ש שעל המטה (ומיהו לקדש ולאכול מחצי שעה לפני צאת הכוכבים הי"ל לאסור שמא ימשך בסעודה וישכח לקרוא ק"ש, וצ"ל שסומכין שכיון שיוצאין בק"ש שעל המטה אין לחשוש שישכח).

ומיהו בשעת הדחק והיינו כשהציבור דוחקים לגמור מוקדם, יכולים להתפלל מנחה לפני פלג ומעריב לאחר פלג, ויזהיר את אשתו לא להדליק קודם פלג, שגם בדיעבד אין יוצאין אז מצות הדלקת נרות שבת, וכדאי שלא תדליק לאחר שהתפלל מעריב, שהאשה טפלה לו וכבר חל שבת גם לה בתפלה שלו, וגם בבית הכנסת שלנו בעיה"ק נהגו להקל כן במנין שמקדימין ולא מחיניו בידם.

ומיהו לענין קידוש אף שיוצאין בעוד יום וכמבואר בגמרא ברכות (כז ב) צ"ע טובא אם יוצאין המ"ע כבר מפלג המנחה, וברמב"ם פכ"ט הי"א דשבת מביא שיוצאין בכניסתו וקודם לשעה זו כמעט ע"ש, ופלג המנחה למיקילין הוא שעה ורבע קודם שקיעה, ועיין במרדכי פ"ב דמגילה בשם הרב טוביה מווינא שמיקל ודבריו צ"ע טובא, ומיהו מצינו בקדמונים שהקילו להקדים טובא גם קידוש, ובמקום שאין המנהג להקל צ"ע להקל במ"ע דאורייתא, ולע"ד נאה הדבר לומר ביום "זכור את יום השבת לקדשו" ולכוין לשם קידוש, ואז מה"ת יצא גם בזה כשמכוון לכך.

ובזה יתיישב מה שנהגו בקידושא רבא דש"ק שחרית להקדים זכור את יום השבת לקדשו ובמק"א הבאתי שהגר"ח מבריסק זצ"ל פקפק בזה, שמדמין שזהו הקידוש ובורא פרי הגפן כברכת נהנין בעלמא ואינו יוצא כלל, ודייק ברמב"ם כ"ט דשבת (ה"י) שביום מברך בורא פרי הגפן לבד, דייק לבד מטעם שהבאנו, ולדברינו יש ליישב שאומרים זכור את יום השבת לקדשו, ויש מצוה קיומית כל פעם שמקדש ולכן מברך מקדש השבת בכל תפלה, וגם אם לא יצא אתמול יוצא עכשיו ידי קידוש, וא"ש מנהג ישראל לומר כן.

[עיין ליתר הרחבה: מקורות להרחבה](#)